

Miljødirektoratet

Høringsuttalelse Espoo - planer om Skagerak Gamma offshore vindkraftverk i Sverige

Naturvernforbundet og BirdLife Norge takker for muligheten til å komme med innspill i denne saken, og ber om å få være med i den videre prosessen. Planområdet omfatter 530 km² i Skagerak, knappe 50 km fra fastlandet i Larvik kommune, og drøye 40 km fra grensen til nasjonalparkene Ytre Hvaler, Færder og Jomfruland. Anlegget planlegges med inntil 172 vindturbiner, og en totalhøyde på opptil 370 meter. Det er derfor ventet at en realisering av prosjektet også vil påvirke trekkende arter til og fra norske hekkeplasser. Foringelse av det marine økosystemet vil også kunne påvirke det felles havområdet langt utover selve planområdet.

Bratten – et Natura 2000-område

For å minimere negative effekter av havvind og andre inngrep må anlegg legges der naturverdiene er minst. Det omsøkte området ligger i et Natura 2000-område. Natura 2000 er et miljønettverk innen EU med den hensikt å beskytte og bevare naturmangfold. Områder med natur som er verdifull i henhold til et EU-perspektiv skal inngå i Natura 2000, hvilket innebærer at de klassifiseres som områder med særskilt verdi for beskyttelse og bevaring. Etter vår vurdering innebærer dette at planene om vindkraftverk her bør legges vekk på et tidlig tidspunkt.

Bratten har store naturverdier, blant annet ravinesystemer med kaldtvannskoraller. Kaldt næringsrikt vann kommer strømmende i dyprenna fra Nordsjøen, og legger grunnlaget for et rikt arts mangfold. I vest av Natura 2000-området, der det planlagte vindkraftverket vil ligge, er det antagelig store arealer med uberørt sjøbunn som har vært fri for ødeleggende aktivitet som bunntråling. Fire festepunkter per turbin for forankring vil bety at denne uberørte naturen vil bli ødelagt.

Naturvernforbundet og BirdLife Norge stiller seg bak Svenska Naturskyddsföreningen i at det ikke skal bygges vindkraftanlegg i Natura 2000-områder med store naturverdier. I disse områdene skal naturen beskyttes og bevares.

Kunnskapen om naturmangfoldet ved Bratten er mangelfull, og baserer seg i stor grad på kunnskap om dyprenna fra Nordsjøen. Her finner vi dype uberørte mykbunner, og i det nærliggende ravinesystemet er det trolig flere verdifulle marine naturtyper enn det som listes opp.

Konsekvensutredningen for Skagerak-Gamma må inneholde en grundig naturtypekartlegging.

Krav til konsekvensutredningen på fugler

Basert på vår nåværende kunnskap er planene om vindkraftverket Skagerak-Gamma i konflikt med både sjøfugler og det generelle fugletrekket. Det foreligger trekktegninger og observasjoner gjennom mange tiår fra blant annet Store Færder Ornitologiske Stasjon (SFOS) og Jomfruland fuglestasjon. Datamaterialet fra SFOS går tilbake til 1967, mens Jomfruland fuglestasjon ble opprettet i 1969. Dette gir solide data både om bestandsutviklingen for enkelte arter, trekkintensitet og trekkretninger. For noen arter, spesielt for natt-trekkende arter, er materialet mindre. De fleste fuglearter trekker om natten.

Det er likevel kunnskap nok til å slå fast at kystlinjen fra Østfold nedover svenskekysten, sammen med Skagen og både vestkysten og østkysten av Danmark er viktige ledelinjer for trekkende fugl. Det tiltenkte vindkraftverket vil dermed bli liggende i svært viktige trekkruiter. Her viser vi også til BirdLife Sveriges høringsuttalelse, der det skrives:

Redan nu måste konstateras att vindkraftpark Skagerrak Offshore Gamma riskerar att bli problematisk ur ett fågelskyddsperspektiv. Även om det finns studier som visar att sträckande fåglar generellt har god förmåga att undvika vindkraftparker så uppkommer särskilda situationer då kollisionsriskerna blir stora. Av den enkla anledningen är det för BirdLife Sverige självklart att vindkraftparker inte ska placeras i kända och intensivt nyttjade flyttleder, ett avgörande kriterium som träffar Skagerrak Offshore Gamma, då parken är lokaliserad rakt norr om Skagen där stora mängder fåglar sträcker upp mot Norge. Även en del fåglar med sikte mot Sverige kommer troligen att passera genom Skagerrak Offshore Gamma, beroende på vinddrift etc. Miljölagstiftningen kräver att exploatering med betydande risk för natur och miljö lokaliserar till områden där riskerna minimeras. Anläggning av vindkraftparker i Europas mest trafikerade flyttleder för fåglar strider således mot miljöbalken.

Det er også kjent at ved sterk vind fra vest og sydvest blir pelagisk sjøfugl presset inn i Skagerak. Vindturbinene i Skagerak vil fremstå som en enorm barriere som skal passeres. Dette vil gi kollisjonsfare for mange arter, mens andre vil oppleve installasjonene som en barriere de må fly rundt. I den grad området er viktig for næringsøkende sjøfugler, vil noen arter, spesielt ulike typer lommer og alkefugler, unngå og miste viktig areal for matsøking. Alle disse effektene må grundig beskrives i konsekvensutredningene. Det må legges opp til grundige forundersøkelser over tid (alle årstider) og dersom prosjektet blir realisert, må det fastsettes et oppfølgingsprogram for å studere effekter.

I forbindelse med lanseringen av potensielle områder for havvind i Norge gjennomførte NINA (Norsk institutt for naturforskning) en analyse av sjøfuglers sårbarhet for utbygging av havvind (wind farm sensitivity index), på vegne av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Kart som er publisert av NVE i [Kunnskapsgrunnlag om virkninger av havvind](#) viser at sjøfuglenes sårbarhet ved utbygging av havvind er svært høy i det tilgrensende området til Skagerak-Gamma vindkraftverk. Se også vedlagt kart fra «arealverktøyet» for havforvaltningsplaner. Arealverktøyet skal effektivisere og gi støtte til arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner, og viser at det norske området nord for det planlagte vindkraftverket er viktig for sjøfugler.

Konsekvensutredningen må på tilfredsstillende måte beskrive:

- Ulike fuglearters bruk av området, både hvilke funksjon det har og når fuglene opptrer. Det må gjøres radarundersøkelser, blant annet for å kartlegge natt-trekkende fugler.
- Vurdere virkningene på ulike fuglearter basert på ulike fuglearters kjente sårbarhetsfaktorer og bruk av arealene.
- Vurderer de kumulative effektene dette og andre realiserte eller planlagte vindkraftverk har på ulike fuglearter. Her må viktige temaer som næringssøk, kollisjoner (økt dødelighet) og unnvikelses-effekter vurderes. De kumulative effektene må også inkludere andre negative faktorer fugler i området opplever, der rødlistestatus og bestandsutvikling tas med i vurderingene.
- Effektene av anleggsperiode og forstyrrelser knyttet til drift av anlegget.

Fisk og sjøpattedyr

Det må videre utredes hvordan vindkraftverket vil påvirke fisk og pattedyr med hensyn til elektromagnetisme fra kabler, og støy fra havvindanlegg. I enkelte deler av Natura 2000-området er alt fiske forbudt, og enkelte steder er kun sportsfiske tillatt.

- Effektene fra støynivåer som vil oppstå i en eventuell anleggsperiode, og kontinuerlige støynivå fra anlegget må beskrives i en konsekvensutredning.
- Konsekvensutredningen må redegjøre for hvilke arter av fisk og pattedyr som bruker området for å få oversikt over eventuelle arter som blir påvirket av støy og elektromagnetiske forstyrrelser.
- Kartlegging av områdets naturtyper er essensielt for å vurdere effekter på økosystemnivå.

Naturvernforbundet og BirdLife Norge stiller seg bak de generelle anbefalingene fra Havforskningsinstituttet:

Gyteområdene for et titalls fiskearter (øyepål, polartorsk, tobis, blåkveite, sei, lodde, vanlig uer, hyse, torsk, brisling, blålange) og de viktigste beiteområdene for bardehval bør skånes for utbygging av havvind på grunn av støy. Havforskningsinstituttet fraråder utbygging av fornybar energi anlegg som produserer støy innenfor disse områdene.

Av disse bør øyepål, tobis, sei, vanlig uer, hyse, torsk og brisling være aktuelle å vurdere nærmere i dette området.

Elektromagnetiske signaler fra strømkablene som går fra anlegget til land kan påvirke orienteringssansen til fisk som bruker magnetisme til orientering, som skate, hai, hyse og ål. Konsentrerte gytevandingsområder for sild, lodde og torsk bør også skånes fra elektromagnetiske forstyrrelser. Innenfor disse gyteområdene fraråder Havforskningsinstituttet tilføyning av nye kabler.

Se flere anbefalinger i rapporten [Potensielle effekter av havvindanlegg på havmiljøet](#).

Andre innspill til konsekvensutredningen

1. Lang tidshorison: Havforskningsinstituttet anbefaler at forundersøkelser før eventuell oppstart av havvind må foregå i minst tre år for å tilstrekkelig kunne kartlegge effektene av et vindkraftanlegg. Naturvernforbundet og BirdLife Norge stiller seg bak anbefalingen. En slik tidsbruk er også nødvendig for å fange opp sesongvariasjoner i fugleforekomster, som blir påvirket av bl.a. vær og hekkesuksess hos ulike arter.
2. Havet er utsatt for en stor total belastning: Konsekvensutredningen må redegjøre for den total belastning på økosystemet fra de samlede påvirkningene i området. I vurderinger av samlet belastning må påvirkning fra både vindkraftanlegget, og andre påvirkninger sees på samlet. I tillegg må effekten over tid og eventuelle framtidige påvirkninger vurderes.
3. Undersøkelser av havområdenes naturlige karbonlagring: For å unngå frigjøring av karbon og at havvind blir et klimaproblem i stedet for en klimaløsning, må konsekvensutredningen inkludere undersøkelser av anleggsområdets naturlige karbonopptak og lagring, og det må vurderes hvilken effekt utbygging av havvind vil ha.
4. Dette prosjektet må også konsekvensutredes etter SEA-direktivet (direktiv 2001/42/EØF) om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer.

For Naturvernforbundet

For BirdLife Norge

Truls Gulowsen, leder

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

